

Αειφορία εν-Τάξει

Περιβαλλοντική Ομάδα 2012-13

Περιβάλλον και Θεολογία

<http://blogs.sch.gr/aeiforia/>

2ο Γυμνάσιο Χαλκίδας

Αειφορία εν-Τάξει 12 – 13

Γνωρίσαμε και γευτήκαμε ένα σπουδαίο τοπικό μας προϊόν – τα σύκα, αλλά και φυτέψαμε και είδαμε να μεγαλώνουν πλήθος βοτάνων στα περβάζια των τάξεών μας.

Με τα παραπάνω, τις δραστηριότητες και τις εκδρομές μας, σαν να ήρθαμε και πιο κοντά!

Δείτε τα και εσείς αν θέλετε (... που θέλετε!) στο ιστολόγιο μας!

<http://blogs.sch.gr/aeiforia>

Επίσης μπορείτε να διαβάσετε τις εργασίες των μαθητών στην εκτύπωση αυτή.

Ποιοί είμαστε;

Αναστάσης
Τάσος
Δημήτρης
Γεωργία
Ιωάννα
Ελισσάβετ
Κωνσταντίνα
Γιάννης
Σοφία
Έφη
Μαριάννα
Νικός
Ευτυχία
Ηρακλής
Κώστας
Γιώργος
Ματίνα
Γιώργος
Γιώργος
Αθηνά
Κρυσταλλία

Αργύρης
Στέλιος
Παναγιώτης
Θανάσης
Παυλίνα
Ηλίας
Μυρέλα
Σταμάτης
Μαρία
Αλεξάνδρα
Σάββας
Ηλιάνα
Χρήστος
Δέσποινα
Αλφοντ
Εβελίνα
Μαρία
Γιάννης
Σταυρούλα
Κωστής
Χρύσα

Δημήτρης
Αθανασία
Μαρία
Τηλέμαχος
Γιάννης
Δημήτρης
Νίκος
Γιώργος
Παναγιώτα
Σταυρούλα
Ελένη
Μελίνα
Νίκος
Ευανθία
Μιχάλης
Μαρίνα
Εύα
Έλενα
Αντωνία
Ρένος
Βάλυ

Την ομάδα συντόνισαν οι εκπαιδευτικοί Ιωάννα Ιωαννίδου και Χριστίνα Τσομώκου.

Περιβάλλον και Θεολογία

Στην ενότητα αυτή θα αναπτύξουμε τα παρακάτω θέματα:

- A) Περιβάλλον και άνθρωπος σύμφωνα με τον Μέγα Βασίλειο
- B) Το νερό στη χριστιανική λατρεία
- Γ) Η σημασία του νερού στην εικονογραφία
- Δ) Βότανα και Θρησκεία
- Ε) Συκιά στην Αγία Γραφή

Περιβάλλον και άνθρωπος σύμφωνα με τον Μέγα Βασίλειο

Ο Μέγας Βασίλειος διατυπώνει μια μεγάλη αλήθεια: **Περιβάλλον και άνθρωπος είναι αλληλένδετα και επηρεάζουν άμεσα ο ένας το άλλο. Αν δεν υπήρχε η ανθρώπινη ζωή το περιβάλλον δεν θα είχε καμιά χρησιμότητα και αν δεν υπήρχε το περιβάλλον δεν θα μπορούσε να υπάρξει ο άνθρωπος. Είναι το περιβάλλον για τον άνθρωπο και ο άνθρωπος για το περιβάλλον. Όπου πορεύεται ο άνθρωπος πορεύεται και η φύση, η οποία με τη σειρά της έχει άμεση επίδραση σε αυτόν.**

Σε αυτήν την αλυσίδα ο άνθρωπος είναι αυτός που με τις πράξεις του καταστρέφει το περιβάλλον με άμεσο αποτέλεσμα να καταστρέφει τελικά και τον μόνο χώρο μέσα στον οποίο μπορεί να υπάρξει. Ευνόητο είναι λοιπόν το ερώτημα: Γιατί ο άνθρωπος καταστρέφει το σπίτι του; **«Διότι στέρεψε η αγάπη ανάμεσα μας, ο άνθρωπος δεν δείχνει συμπόνια στον συνάνθρωπο του, ακόμα κι αν ο ίδιος κερδίζει δεν δίνει σε αυτόν που έχει ανάγκη»**, λέει ο Μέγας Βασίλειος. Ο άνθρωπος δε δίνει στον συνάνθρωπό του, γιατί ξεχνά πως στην ουσία τίποτε δεν του ανήκει, όλα τα αγαθά τού έχουν δοθεί από το Θεό. Του έχουν δοθεί για να χρησιμοποιεί ό,τι από αυτά χρειάζεται και να διαχειρίζεται για τους άλλους αυτά που δεν του είναι απαραίτητα. Αντίθετα ο άνθρωπος έχει γίνει σφιχτοχέρης και αδιάφορος στην ανάγκη του άλλου και δεν δίνει ακόμα κι αν έχει περίσσειμα. Αυτή η συμπεριφορά του φαίνεται και στη σχέση του με το περιβάλλον. Αρπάζει από αυτό, με ληστρική διάθεση, ότι νομίζει ότι χρειάζεται ή ότι τον ωφελεί, χωρίς να ενδιαφέρεται για τις συνέπειες που αυτό μπορεί να έχει στη φύση άμεσα ή έμμεσα.

Πως μπορούμε λοιπόν να αποφύγουμε την καταστροφή αυτή; **Μόνο με την αγάπη** λέει ο Μέγας Βασίλειος. «**Πάγωσε η αγάπη ανάμεσα μας, αποκλείσαμε την αγάπη προς τον αδελφό μας γι αυτό και τα χωράφια μας είναι ξερά**». Σε αυτό το πλαίσιο λοιπόν ένας χριστιανός επειδή πιστεύει στο Θεό, αναγνωρίζει την αλήθεια ότι η γη δόθηκε σε όλους και για όλους τους ανθρώπους, δεν είναι ιδιοκτησία του και επομένως δεν μπορεί να την καταστρέφει. Επομένως ο Χριστιανός, που εφαρμόζει στη ζωή του το θέλημα του Χριστού, δείχνει έμπρακτη αγάπη προς τον συνάνθρωπο του. Αφού δε θέλει να τον βλάψει (αντίθετα θέλει να τον ωφελήσει), όχι μόνο βοηθά με όποιο τρόπο μπορεί στην καθημερινή ζωή τους άλλους αλλά φροντίζει να εξασφαλίσει τις γενικότερες συνθήκες που θα βοηθήσουν στην προστασία του περιβάλλοντος. Γνωρίζει πως αν καταστραφεί το περιβάλλον καταστρέφεται και ο χώρος ζωής του ανθρώπου. Δείχνει κανείς έμπρακτη αγάπη στον συνάνθρωπο του όχι μόνο μη καταστρέφοντας αλλά αντίθετα προστατεύοντας το περιβάλλον. Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι ο Μέγας Βασίλειος θεωρεί σαν μόνη λύση για τη σωτηρία του περιβάλλοντος την έμπρακτη και χωρίς ανταλλάγματα αγάπη του ενός ανθρώπου προς τους υπόλοιπους, που πηγάζει από το σεβασμό του στη Δημιουργία του Θεού, είτε αυτή είναι έμβια είτε είναι έμψυχη.

Το νερό στη χριστιανική λατρεία

Από τα πρώτα χρόνια της ύπαρξης των ανθρώπων στη γη, οι άνθρωποι κατάλαβαν τη σημασία που είχε για αυτούς και για τα γύρω πλάσματα το νερό. Γι αυτόν τον λόγο το νερό παίζει τόσο σημαντικό ρόλο σε όλες τις θρησκείες.

Το καθαρό και διάφανο νερό συνδέθηκε στενά με τη λατρεία του χριστιανισμού. Είναι το νερό του Ιορδάνη, όπου βαπτίστηκε ο Χριστός από τον Ιωάννη το Βαπτιστή, αλλά και το νερό της κολυμβήθρας, που ξεπλένει κάθε νέο χριστιανό από το προπατορικό αμάρτημα. Στη γιορτή των Φώτων, το νερό παίζει τον πρωταρχικό ρόλο στην τελετή αγιασμού των υδάτων που γίνεται σε όλους τους ναούς. Όλοι οι χριστιανοί βαπτίζονται ή στην κολυμβήθρα ή στο ποτάμι ή στη θάλασσα. Ο ιερέας λέει: «*Βαπτίζεται ο δούλος ή η δούλη του Θεού ... εις το όνομα του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος.*» Καθώς ο ιερέας λέει αυτά τα λόγια, βουτάει το βαφτιζόμενο τρεις φορές, είτε είναι μεγάλος είτε μικρός, μέσα στο νερό, στο όνομα της Αγίας Τριάδας.

Το νερό με τις ευχές της Εκκλησίας γίνεται Αγιασμός!

Τα Θεοφάνια είναι ο Μέγας Αγιασμός. Ο ιερέας λέει: «*Και αγιάσον το ύδωρ τούτο.*» Επίσης λέει και διάφορες ευχές. Την 1η κάθε μήνα γίνεται πάλι αγιασμός. Είναι ο αγιασμός που φυλάμε δίπλα στο εικονοστάσι. Με αυτό μας ραντίζει ο ιερέας στην αρχή κάθε μήνα, στην αρχή της σχολικής χρονιάς και σε κάθε καινούριο ξεκίνημα στη ζωή μας. Αγιασμοί γίνονται στην Εκκλησία, αλλά και στα σπίτια των χριστιανών. Αγιασμό κάνουμε και στο σχολείο: ο ιερέας κρατώντας ένα κλωνάρι βασιλικό, ραντίζει όλους τους παρευρισκόμενους με το νερό του αγιασμού και δίνει στον καθένα μια ευχή.

Στη Θεία Κοινωνία δε βάζουμε μόνο κρασί και άρτο βάζουμε και νερό. Το κρασί συμβολίζει το αίμα του Χριστού και το ψωμί το σώμα του. Αλλά το σώμα του ανθρώπου αποτελείται και από νερό. Όταν τρύπησαν το Χριστό πάνω στο σταυρό, από την πληγή έτρεξε αίμα και νερό. Γι' αυτό ο ιερέας βάζει στο δισκοπότηρο και νερό.

Η Εκκλησία κάνει λιτανείες, όταν υπάρχει ανομβρία. Ο ιερέας διαβάζει ειδικές ευχές, για να βρέξει. Στη λιτανεία συμμετέχουν οι ιερείς των γύρω περιοχών στις οποίες υπάρχει ανομβρία και ο λαός κρατώντας εικόνες και ψέλνοντας.

Επομένως το νερό συνοδεύει τον χριστιανό από τη βάπτιση και για όλη του τη ζωή, είτε μέσα από τη λατρεία, είτε μέσα από θρησκευτικά ήθη και έθιμα.

Η σημασία του νερού στην εικονογραφία

Από τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες το στοιχείο του νερού απαντά σε διάφορες σκηνές με μεγάλη συχνότητα. Οι σημασίες του στην εικονογραφία **ποικίλουν** ανάλογα με το περιεχόμενο και το χρονικό πλαίσιο του θέματος της κάθε εικόνας.

Στη Γένεση αναφέρεται η δημιουργία των θαλασσών και η γέννηση των διαφόρων ζώντων οργανισμών μέσα στο νερό. Εγκαθιδρύεται έτσι η ιδέα ότι το νερό είναι η **πηγή της ζωής**. Στους Ψαλμούς γίνεται **συσχετισμός του ποταμού με το δένδρο**, ένα άλλο πολύ σημαντικό στοιχείο για τη χριστιανική σκέψη. Ενώ σε οράματα προφητών παρουσιάζονται υδάτινες εικόνες, που συνδέθηκαν θεολογικά με τη **Δευτέρα παρουσία** δηλαδή έχουν εσχατολογική σημασία. Έτσι οι θεολόγοι, συσχέτισαν το στοιχείο του νερού με το πρόσωπο του Χριστού, με την αρχή του κόσμου και την αθανασία του Παραδείσου.

Από την αρχή η χριστιανική τέχνη υιοθέτησε από την ελληνιστική παράδοση την παράσταση υδάτινου τοπίου. Ένα τοπίο που κατοικείται από έμβιους οργανισμούς, ψάρια, πουλιά, ζώα και ανθρώπους μέσα σε πλοία. Αυτές οι γεμάτες ζωή και φαντασία εικόνες που θυμίζουν εξωτικά τοπία από το Νείλο, είναι γνωστές ως «νειλωτικά τοπία». Κατά τους παλαιοχριστιανικούς χρόνους είναι πολύ διαδεδομένες γιατί συμβόλιζαν την αθανασία της ζωής στον Παράδεισο.

Συχνά, τα νειλωτικά τοπία συνδέονται με σκηνές θεοφάνειας, σκηνές που τονίζουν δηλαδή τη θεία φύση του Ιησού.

Στην ανίδα της Αγίας Πραξέδης στη Ρώμη (9ο αι.) ο Παντοκράτορας αιωρείται πάνω από την **κρυστάλλινη θάλασσα και τον Ιορδάνη**, ενώ στην κάτω ζώνη, από τον θρόνο του αρνίου εκπηγάζει «**ποταμός Ζωής**».

Στο διπλανό χειρόγραφο παριστάνεται το **νερό** που έβγαλε ο Μωσής χτυπώντας την **πέτρα** στην έρημο. Το θαύμα ερμηνεύθηκε ως προεικόνιση του Χριστού. Γι' αυτό παρατίθεται η κεφαλή του Κυρίου και η επιγραφή : «**Η πέτρα ο Χριστός**».

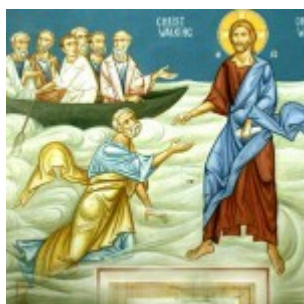
Πολλοί συγγραφείς παραδίδουν μονής της Αγίας Αικατερίνης βάτος, μια πηγή που και σήμερα «**φρέαρ του Μωυσέως**» κήπος με άφθονα νερά. βάτος στο όραμα του Μωυσή θα πάνω σε επιφάνεια νερού. λεπτομέρεια απεικονίζεται στο της βάτου στον Α τοίχο του Ιουστινιανού.

ότι στον περίβολο της στο Σινά, υπάρχει η ακόμη ονομάζεται (πηγάδι του Μωυσή), και Αναφέρουν μάλιστα ότι η φαινόνταν να καίγεται Πράγματι, αυτή η ψηφιδωτό με το Όραμα καθολικού της μονής του

Η εικόνα του Χριστού ως νέου Νώε (**Βάπτιση – Κατακλυσμός**) έγινε όλο και πιο δημοφιλής στο πλαίσιο των Θεοφανείων. Τονίζεται η αντίθεση μεταξύ των δύο «βαπτισμάτων»: ο κατακλυσμός καθάρισε τις αμαρτίες, αλλά κατέστρεψε τον ζώντα κόσμο· το βάπτισμα των Χριστιανών επίσης καθαρίζει αμαρτίες, αλλά μεταδίδει καινούργια **ζωή** και ανυψώνει τον κόσμο στους ουραμούς.

Η Καινή Διαθήκη ενσωματώνει την πίστη της Παλαιάς. Εδώ, ο ρόλος του νερού φαίνεται να είναι Χριστοκεντρικός και συνδέεται με την παρουσία του Αγίου Πνεύματος. Το στοιχείο του νερού έχει γίνει το σύμβολο της πνευματικής χάριτος. Το **βάπτισμα** σε νερό συνδέεται με το Άγιο Πνεύμα, δηλαδή το Θείο Πρόσωπο που κατορθώνει την **αναγέννηση**.

Η έννοια της Πηγής της Ζωής και της Σοφίας αποδίδεται, ιδιαίτερα στην Παναγία, γιατί από τους πρώτους αιώνες οι θεολόγοι συσχετίζουν το «**καθαρτήριο ύδωρ**» με τα **σπλάγγνα** της Παρθένου. Στην Κωνσταντινούπολη, μάλιστα, από τον 4ο αιώνα, υπήρχε θαυματουργικό αγίασμα και εκκλησία της Παναγίας **Ζωοδόχου Πηγής**.

Σε εικόνα χειρόγραφου του 12ου αι. με τις Ομιλίες του Ι. Χρυσοστόμου το χειρόγραφο του ιεράρχη μετατρέπεται σε ποταμό, **Πηγή Ζωής ή Σοφίας**, όπου έρχονται να ξεδιψάσουν κληρικοί και μοναχοί. Το νόημα είναι ότι **μόνο στην Εκκλησία** μπορούν οι πιστοί να λάβουν τη χάρη της διδασκαλίας του Λόγου του Θεού με τη συμμετοχή τους στα **ιερά μυστήρια**.

Επομένως, γίνεται φανερό ότι το **νερό** αποτελεί ιδιαίτερο στοιχείο στον υλικό κόσμο, το οποίο έχει την δυνατότητα άμεσης επαφής με το Θείο. Για αυτό τον λόγο στην εικονογραφία έχει πολλούς και **ποικίλους συμβολισμούς**, πολλές και διαφορετικές σημασίες.

Βότανα και Θρησκεία

Στον αγιασμό ο βασιλικός

την Κυριακή των Βαΐων η δάφνη

στη Σταυροπροσκύνηση και στον Επιτάφιο το δεντρολίβανο

Τα βότανα είναι άμεσα συνδεδεμένα με την λατρευτική ζωή μας.

Η Συκιά στην Αγία Γραφή

Η **συκιά** είναι ένα δέντρο που αναφέρεται τόσο στην Παλαιά όσο και στην Καινή Διαθήκη. Το δένδρο της συκιάς ήταν σε αφθονία στην περιοχή της Παλαιστίνης όπου μαζί με τις ελιές και τα σταφύλια αποτελούσαν βασική πηγή τροφής για τον λαό Ισραήλ, αλλά και για τους γειτονικούς λαούς.

Στην Παλαιά Διαθήκη, στη Γένεση, στον Κήπο της Εδέμ αφθονούσε το δένδρο της συκιάς. Με τα φύλλα της ο Αδάμ και η Εύα έκρυψαν την γύμνια τους, όταν την αντιλήφθηκαν μετά την παρακοή τους στο Θεό.

Στο βιβλίο των Κριτών ο Ιωάθαμ (Κρ. 9,11) διηγείται την ιστορία των δέντρων που ήθελαν να ανακηρύξουν μεταξύ τους βασιλιά. Ζήτησαν με τη σειρά από την ελιά, την συκιά και το αμπέλι να γίνουν βασιλιάς τους. Όλα αρνήθηκαν και η συκιά είπε πως δεν ήθελε να αφήσει τους ωραίους και γλυκούς καρπούς της για να κυβερνήσει τα δέντρα.

Στο βιβλίο του Ησαΐα (Ησ. 38,19) βλέπουμε τη χρήση των σύκων ως κατάπλασμα για τραύματα και δερματικές παθήσεις.

Στο βιβλίο του Ιερεμία (Ιε. 41,3...) γράφει: «Μάζεψε σύκα και φέρ' τα στους αρρώστους του λαού για να τους ευφράνει και να τους δώσεις μια αναψυχή.»

Στην Καινή Διαθήκη, ο Χριστός ξέρανε την συκιά με έναν Του λόγο. Η γεμάτη φύλλα συκιά αλλά χωρίς καρπούς, συμβολίζει τους Ισραηλίτες αλλά και καθέναν άνθρωπο που ασχολείται πολύ με τον τύπο της θρησκείας και όχι με την ουσία της. Αυτόν τον τύπο του ανθρώπου ο Κύριος θα τον «ξεράνει» δηλαδή θα τον απορρίψει.

